

HŮ ČSA - Vojenský historický archiv

TAJNÝ VYSILAČ "SÜDFRANZÖSISCHER FREIHEITSENDER"

V - Sa Pš

/1941 - 1945/

INVENTÁŘ

1991

ÚVOD

Krátkovlnná vysílačka "Sudetendeutscher Freiheits-sender" působila za druhé světové války v Sovětském svazu a vysílala německy pro obyvatelstvo zabraného pohraničí ČSR /tzv. Sudet/. Vysílání bylo zahájeno 10. listopadu 1941 a pokračovalo - stále ve větším rozsahu - po celou dobu války do 15. 5. 1945.

Vysílačka pracovala zpočátku v rámci Komunistické internacionály, po jejím rozpuštění pak jako součást zvláštního útvaru, v němž byly soustředěny všechny krátkovlnné vysílače, činné v SSSR pro dočasně okupovaná území. Vysílání bylo zahájeno v Ufě, v červnu 1943 se redakce vrátila do Moskvy. Při návratu bylo vysílání na několik dnů přerušeno.

Řízení vysílače byli pověřeni vedoucí pracovníci KSČ německé národnosti. Zodpovědným redaktorem byl zpočátku Rudolf Appelt, po něm krátce Robert Korb a zhruba od počátku r. 1943 až do konce vysílání Leopold Grünwald. V hlasatelské službě se střídali převážně Rudolf a Illi Richter, Emmi Döllingová, Robert Korb, Brunno Köhler, Viktor Stern, Otto Schwab aj.

Obsah vysílání byl zaměřen především proti lživé nacistické propagandě. V komentářích i politických úvodních vysílače odhaloval demagogii nacistických slibů obyvatelstvu v tzv. "Sudetech" a ukazoval rub agresivní politiky třetí říše. Přinášel zprávy o zoufalé situaci německých vojáků na východní frontě zejména v zianých měsících, zprávy o krutostech nacistického režimu, o koncen-

tračních táborech, policejním teroru atd. V závěrečné fázi války vyzdvihoval příklad odbojových akcí antifašistů proti nacistickému režimu v okupovaných zemích, zejména v tzv. protektorátě, příklad německých vojáků, kteří dobrovolně přešli do zajetí a začlenili se do protifašistické fronty a rozebíral budoucí uspořádání osvobozené ČSR.

Vysílání bylo zpočátku omezeno na jednu denní relaci, později bylo postupně rozšířeno až na tři /od 15. 7. 1943/, čtyři /od 3. 4. 1944/ a na podzim 1944 až na pět - šest relací denně. V jarních měsících r. 1945 se počet vysílání řídil aktuálními potřebami /8 - 11 relací denně/.

X X X

Fond "Sudetendeutscher Freiheitssender" byl přivezen do ČSR při návratu čs. emigrace ze Sovětského svazu a uložen v archivu ÚV KSČ. V září 1954 byl předán archivu ÚD KSČ. Při předání byl částečně chronologicky uspořádán. Jednotlivé dokumenty jsou dobře zachovalé. V létě r. 1990 byl fond z AÚML ÚV KSČ delimitován do VHA.

X X X

Fond "Sudetendeutscher Freiheitssender" je uspořádán chronologicky, inventurní jednotku tvoří texty

všech denních relací za jeden měsíc. Texty od počátku vysílání do konce roku 1944 jsou poměrně úplné; z r. 1945 se zatím našlo jen několik relací, převážně ze závěrečných dnů vysílání. Zpočátku jsou texty anonymní, jen nepravidelně označeny autorskou značkou nebo zkratkou jména. V prvních týdnech vysílání je v levém horním rohu nepravidelně uvedena značka K. Gottwalda /"G"/, který zodpovídal za vysílání jako pracovník Kominterny. Od 11. 3. 1944 jsou ke každé relaci přiloženy ručně psané přehledy vysílání /rukois R. Appelta/, které uvádějí ke každému textu autorskou značku:

A, Appelt	= Rudolf Appelt
B, Bruno, B. K.	= Bruno Kühler
E	= Emma Döllingerová
F, Fürnberg	= Friedl Fürnberg
G, Gr	= Leopold Grünwald
Hess	= Hess
Korb, Rob.	= Robert Korb
R, Ri, Rich.	= Richter /Rudolf nebo Willi/
Kr, Kraus	= Kraus
Schr,	= Augustin Schramm
Schwab	= Schwab
Stern	= Viktor Stern

Nepodařilo se dosud rozluštit značku "Zi".

Od 7. června 1943 jsou tyto rukopisné poznámky nahrazeny strojem psanými přehledy vysílání s plnými jmény autorů, redaktorů i hlasatelů. Rukopisné i strojem psané přehledy mohou sloužit jako orientační pomůcka k fondu.

X X X

Fond "Sudetendeutscher Freiheitssender" je významným pramenem pro studium politické linie moskevského vedení KSČ, zejména v oblasti vztahů k obyvatelstvu německé národnosti.

OBSAH FONDU:

i. j.		kr.
1-2	I. Texty vysílání - rok 1941	1
3-14	II. Texty vysílání - rok 1942	2-7
15-26	III. Texty vysílání - rok 1943	8-14
27-38	IV. Texty vysílání - rok 1944	15-26
39	V. Texty vysílání - rok 1945	26

Vojenský historický archiv

INVENTÁŘ^{IV}

- 6 -

Inventární jednotka		Počet listů	kv.
<u>I. Texty vysílání za rok 1941 /10. 11. - 30. 12./</u>			
1	Listopad 1941 /10. 11. - 30. 11./ chybí: 11. 11. neúplné: 23. 11.	158	1
2	Prosinec 1941 /1. 12. - 30. 12./ neúplné: 1. 12. 10. 12. chybí: 31. 12.	264	
<u>II. Texty vysílání za rok 1942 /1. 1. - 31. 12./</u>			
3	Ledén 1942 /1. 1. - 31. 1./ chybí: 19. 1. neúplné: 31. 1.	324	2
4	Únor 1942 /1. 2. - 28. 2./ neúplné: 1. 2. 9. 2. 12. 2. 20. 2.	267	
5	Březen 1942 /1. 3. - 31. 3./	308	3

Inventární jednotka		Počet listů	Kv.
6	Duben 1942 /1. 4. - 30. 4./ chybí: 1. 4. /pozn.: jen programo- vé listy/	323	3
7	Květen 1942 /1. 5. - 31. 5./	363	4
8	Červen 1942 /1. 6. - 30. 6./ chybí: 7. 6.	342	
9	Červenec 1942 /1. 7. - 31. 7./	373	5
10	Srpen 1942 /1. 8. - 31. 8./	380	
11	Září 1942 /1. 9. - 30. 9./	358	6
12	Říjen 1942 /1. 10. - 31. 10./	371	
13	Listopad 1942 /1. 11. - 30. 11./	363	7
14	Prosinec 1942 /1. 12. - 31. 12./	367	
<hr/>			
15	III. Texty vysílání za rok 1943 /1. 1. - 31. 12./ Laden 1943 /1. 1. - 31. 1./	371	8

Inventární jednotka		Počet listů	kr.
16	Únor 1943 /1. 2. - 28. 2./	351	8
17	Lázeň 1943 /1. 3. - 31. 3./	378	9
18	Duben 1943 /1. 4. - 30. 4./	374	
19	květen 1943 /1. 5. - 31. 5./	398	10
20	Červen 1943 /1. 6. - 30. 6./ neúplné: 2. 6. chybí: 3. 6. 21. 6.	257	
21	Červenec 1943 /1. 7. - 31. 7./ pozn.: hlášení z x ulno 31. 7.	661	11
22	Srpen 1943 /1. 8. - 31. 8./	419	12
23	Září 1943 /1. 9. - 30. 9./	410	13
24	Říjen 1943 /1. 10. - 31. 10./	376	
25	Listopad 1943 /1. 11. - 30. 11./	376	14

Inventární jednotka	Počet listů	Kv.
26 Prosinec 1943 /1. 12. - 31. 12./	401	14
IV. Těxty vysílání za rok 1944 /1. 1. - 31. 12./		
<hr/>		
27 Leden 1944 /1. 1. - 31. 1./ chybí: 13. 1.	392	15
28 Únor 1944 /1. 2. - 29. 2./	376	16
29 Březen 1944 /1. 3. - 31. 3./ chybí: 30. 3.	403	17
30 Duben 1944 /1. 4. - 30. 4./	551	18
31 Květen 1944 /1. 5. - 31. 5./	535	19
32 Červen 1944 /1. 6. - 30. 6./ chybí: 23. 6. 24. 6.	554	20
33 Červenec 1944 /1. 7. - 31. 7./	565	21
34 Srpen 1944 /1. 8. - 31. 8./	560	22

Inventární jednotka		Počet listů	Kr.
35	Září 1944 /1. 9. - 30. 9./ chybí: 11. 9. 28. 9.	501	23
36	Říjen 1944 /1. 10. - 31. 10./	518	24
37	Listopad 1944 /1. 11. - 30. 11./	457	25
38	Prosinec 1944 /1. 12. - 31. 12./	464	26

V. Texty vysílání z roku 1945 /březen, květen/

39	Březen 1945 /jen 10. 3. ostatní chybí/	41	
	Květen 1945 /jen 12. 5. 13. 5. 15. 5. ostatní chybí/		

Název fondu: Tajný vysílač "Sudetendeutscher Freiheitssender"

Značka fondu: V - Sd Fs

Časový rozsah: 1941 - 1945

Počet inventárních jednotek: 39

Počet evidenčních jednotek: 26 krabic

Místo uložení: 240/VHA

Stav ke dni: 10.1. 1991

Fond uspořádala: L.Klimešová, E.Kastnerová

Inventář sestavila: L.Klimešová, E.Kastnerová / září 1962/
(revize inventáře 1991 - J. Balák)

Stran: 10

Strojepis pořídila:

Počet exemplářů: 2

Vazbu provedl:

Inventář schválila: